

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

דרכי ניסוח בלשון ימיינן - סדנה מעשית - 25927

תאריך עדכון אחרון 28-10-2018

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 1

תואר: מוסמך

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: הלשון העברית

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: שנתי

שפת ההוראה: עברית

İZMFOS: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): רות אלמנור-רמן

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: rutha@iba.org.il

שעות קבלה של רכז הקורס: בתיום עם הסטודנטים

מורים הקורס:

תאור כללי של הקורס:

בקורס נקננה מיומנות בעריכה של טקסטים כתובים בתחום העיתונות, המדע והספרות, וtekסטים שנועדו לדיבור הציבור, כגון שידור ברדיי או בטלוויזיה. הדין בכל הנושאים מכון למטרה של עירכת טקסטים בלשון ימינו. בקורס נדונים נושאים כגון סדר המילים והתמורות שלהם בו בכל רובדי הלשון, ניסוחים פעילים (active) וניסוחים סבילים (passive) בעברית, דרכי הבניה של פסוקיות משועבדות לריבدية בעברית (*independent clauses*) ומאותים משפטיים ושל (*dependent clauses*) באוצר המילים ההיסטוריים, השפעותיהם של לשונות זרות על העברית בת ימינו ועל העברית הקדומה - באוצר המילים בקורס. בזה וכיוצא, המשפט ובמבנה ניסוח בתבניות, (*idioms*) היצירופים באוצר, (*vocabulary*) משלב גם לימוד של החלטות האקדמיה ללשון העברית בתחום המינון (*terminology*), התחדישים (*innovations*) והפיסוק (*spelling*) הכתב, (*syntax*) התחביר, המורפולוגיה (*morphology*) ועוד. בנוסף על הקשר שבין העברית המודרנית ללשון המקורית נדונה בקורס איות הלשון מצד שטף הדברים והמושיקיות של הטקסט, הריגנון הפנימי במשפט, בפסקה ובחיבור כלו, ואחדות הסגנון.

מטרות הקורס:

הקורס ידריכ ניסוח בלשון (עברית) ימינו" נועד לבורי תואר ראשון בלשון העברית המבוקשים להתחמות בעריכה לשונית. הקורס מתבסס על הידע של הסטודנטים בלשון המקורות ובתאוריה של הלשון וממקד את הלימוד בדרכים לשאוב מתקנות לשון ודרכי ניסוח מכל רובדי הלשון - לשון המקרא ימי לשון, (*Biblical Hebrew*, *Mishnaic*, *Talmudic* and *Midrashic Hebrew*) לשון הביניים והעברית החדשה. הלימוד התאורטי והתרגול שבצדו מכוונים את הסטודנט לפתח ידע וחוש לבחירת המתקנות המתאימה לכל שימוש, לכל סוגה ולכל משלב (*register*) ולבנייה של דרכי ניסוח חלופיות.

תצריך למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

לערוך טקסטים בתחום הכתיבה המדעית, הספרותית והעיתונאית, וכן טקסטים שנועדו לדיבור הציבור או לשידור ברדיי ובטלוויזיה, יכירו את רובי הלשון העברית וידעו לשלב בטקסט הנערך מילים, ביטויים ומתקנות לשון מן הרבדים האלה, יכירו את החלטות האקדמיה ללשון העברית בתחום הכתב, הפיסוק, המינון והדקדוק ויהיו מיומנים בהשגת מידע בכל הקשור ללשון המקורות העבריים ובקנת הלשון בת ימינו.

דרישות נוכחות (%):

75%

שיטת ההוראה בקורס: בשל מגבלות טכניות – עבודתי היומ-יומית בתפקיד יועצת לשון בתאגיד השידור הישראלי - הקורס נמשך שנתיים והשיעור ניתן אחת לשבועיים. שנה אחת ההדגשה היא על עניינים תאורטיים ו שנה אחרת השיעור נושא אופי של סדנה. בכל שנה הקורס מלאוה בתרגילים המוטלים על

התלמידים משיעור לשיעור, וכן ניתנות שתי עבודות מסוימות: בסוף הסמסטר הראשון התלמידים מגישים עבודה המבוססת על מקרה של טקסטים עבריים המציגים את העברית לתקופותיה (ר' נספחים 1,2) [מייקל – את הנשפכים נשאיר בעברית כמו הביבליוגרפיה, אבל אולי תרגם רק את הכותרות שלהם], ובסוף השנה ניתנת עבודה מסכמת שבה התלמידים עורכים טקסטים מסווגות שונות וממנחים את דרך ערכיהם, וכן כתבים על ספרים ומאמרים נבחרים מן הביבליוגרפיה

רשימת נושאים / תוכנית הלימודים בקורס:

ב. תוכני הקורס:

הקורס מוקנה מיומנות בעברית של טקסטים כתובים בתחום העיתונות, המדע והספרות, וטקסטים שנועדו לדיבור ב濟bor, כגון שידור ברדי או בטלוויזיה. הדין בכל הנושאים מכון למטרה של ערך תקסטים בלשון ימינו. בקורס נדונים נושאים כגון סדר המילים והתמורות שחלו בו בכל רובדי הלשון, ניסוחים פעילים (active) וניסוחים סבילים (passive) בעברית, דרכי הבניה של פסוקיות משועבדות (dependent clauses) מאוחים משפטים ושל (dependent clauses) הריסטוריים לרבדיה בעברית (dependent clauses).

השפעותיהן של לשונות זרות על העברית בת ימינו ועל העברית הקדומה – באוצר המילויים בקורס. בזה וכיוצא המשפט ובמבנה ניסוח בתבניות, (idioms) הצירופים באוצר, (vocabulary) משולב גם לימוד של החלטות האקדמיה לשון העברית בתחום המינויים (terminology), התחדושים (innovations) והפיסוק (punctuation) הכתיב, (syntax) התחביר, המורפולוגיה (morphology) ועוד. נוסף על הקשר שבין העברית המודרנית לשון המקורות נדונה בקורס איות הלשון מצד שטף הדברים והמודיקליות של הטקסט, ההיגיון הפנימי במשפט, בפסקה ובחיבור כלו, ואחדות הסגנון.

חומר חובה לקריאה:

הchgog לשון העברית

חומר קריאה לקורס "דרכי ניסוח בלשון ימינו", תשע"ה

רות אלמגור-רמן

1. חומר קריאה כללי

יצחק אבנרי, *כיבושי העברית בדורנו*, ספרית פועלם, 1946

עודן אורן, בראשית היה השפה, האקדמיה לשון העברית, תשע"ג

אלן אלדר, *תכנון לשון בישראל, האקדמיה לשון העברית*, תשע"א

רות אלמגור-רמן, "מה השתנה בלשון השידור?", לשונו לעם מג'א (תשנ"ב)

רות אלמגור-רמן, רגע של עברית, צבעונים תשס"א

רות אלמגור-רמן וקרן דובנוב, "במה שולין ובמה אין שולין - על שלילת הנושא הבינוני הקודם לנושא". אקדם 39 (2009), עמ' 6-7.

יצחק אפשטיין, הגיוני לשון, תל-אביב תשנ"ז

שותנה בהט, "פעולותיה של האקדמיה לשון העברית", קובץ לשנת הלשון - לשונו לעם מא (תש"ז)

רות בורשטיין, "על מגמות שינוי במדיניות האקדמיה לשון העברית בקביעת מילים חדשות", חד

האולפן החדש 94, ירושלים 2008, 116-129.

גבrial בירנបאום, "מקרה של הכוונת לשון ימינו", ספר רפאל ניר, ירושלים תש"ס, 349-334

יהושע בלאו, *תחיית העברית ותחיית העברית הספרותית*, ירושלים תשל"י

חימם בליך, לשון בני אדם, מוסד ביאליק, תשמ"ט

מרדכי בן-אשר, *התגבשות הדקדוק הנורמטיבי, הקיבוץ המאוחד - המכון האוניברסיטאי של חיפה*,

תשכ"ט

אבא בנדייד, לשון מקרה ולשון חכמים, תל-אביב תשכ"ז

וותם בנזימן, עורך, לשון רבים: העברית כשפת תרבות, מכון ון ליר, ירושלים תשע"ג

זאב בן-ח"ם, "לשון עתיקה במציאות חדשה", לשונו לעם ד/ה, ח-ט (תש"ג); נדפס גם בספר במלחמותה של לשון (ר' להלן), 36-85 (ובעיקר ראו 60-63, 79-80)

זאב בן-ח"ם, במלחמותה של לשון, האקדמיה ללשון העברית, תשנ"ב עיקב בן-טולילה, "העברית המדוברת", קובץ לשנת הלשון - לשונו לעם מא (תש"ז) עיקב בן-טולילה, "הomonimiyot ummiyat", ספר רפואי ניר, ירושלים תש"ס, 358-350

ניסן ברגרין, עיונים בלשון העברית, האקדמיה ללשון העברית, תשנ"ה שמעון ברנפולד, "מניח לשון", לקט תעודות, האקדמיה ללשון העברית, תש"ל, 135-138

משה בר-אשר, "על העקרונות בקביעת הנורמה בדקדוק בוועד הלשון ובאקדמיה ללשון", לשונו נד (תש"ז), 127-150

משה בר-אשר, "תפקידו ופערותיה של האקדמיה ללשון העברית בהכוננת התפתחותה של הלשון העברית", מחקרים במקרא ובחינוך מוגשים לפרופ' משה ארנד, ירושלים תשנ"י, 222-214

משה בר-אשר, על ריבוי פניה של העברית בת ימינו, העברית נח, א-ב (תשס"ט-תשע) רונית גדייש, "הacademia et civitas דוברי העברית", לשונו לעם מט (תשנ"ח), 64-58

משה גוטשטיין ועלי איתן, "היסודות לתקן הלשון", לשונו לעם ג/ד (תש"ב), 10-3

גדעון גולדנברג, "העברית כלשון שמית חייה", הלשון העברית בהתפתחותה ובהתחדשותה, האקדמיה הלאומית למדעים, ירושלים תשנ"ו, 148-190

משה גושן-גוטשטיין, "בין ספרות מופת לדקדוק נורמטיבי", לעגנון שי, ירושלים תש"ט משה גושן-גוטשטיין, מילונה ותחבירה של הלשון העברית שבתחום השפעתה של העברית, מכון בן-צבי, תשס"ו

אשר גינצברג (אחד-העם), "לשאלת הלשון - [א] הלשון וספרותה; [ב] הלשון ודקדוקה", על פרשת דרכים, תרגן"ה (מהדורה ראשונה; יצאו מהדורות נוספת)

גיא דיטשר, גלגול לשון, תרגם מאנגלית עמרי אשר, תל-אביב 2007

ברכה דמלצקי-פישלר, שלושה מטבחין זה על גב זה : בין מובאה לבואה בלשון מאפו, מנדי ו呼ז, מאתים וחמשים שנות עברית חדשה (תשס"ט) 104-65

שולמית הרבן, "גבולות לשוני - גבולות עולמי", תסמנת دولסינאה, כתר 1981, 144-156

שלמה הרמתי, "ימדיניות הלשון' של יצחק אפשטיין, לשונו לעם מא - קובץ לשנת הלשון (תש"ז), 241-235

צביה ולדן וגיא דיטשר, "שפה עליונה", הארץ לבני תשס"ט, 24 באפריל 2009

שמעון זנדבנק, "יש מצב אין מצב", הארץ (מוסף ספרים), 20 באפריל 2011

דוד טנא, "שלוש הערות על הכוונת לשון בימינו", הלשון העברית בהתפתחותה ובהתחדשותה, האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים, תשנ"ו, 212-244

יגאל נאי, "מתקני לשון ותקוני לשון: דרך ותכלית", לשונו לעם מא - קובץ לשנת הלשון (תש"ז), 229-234

חיים אליעזר כהן, קביעות תקן בלשון: חדשים גם ישנים, מאתים וחמשים שנות עברית חדשה (תשס"ט), 54-33

אותו יספרסן, "על סמכות בענייני לשון", לשונו לעם ד/י (תש"ג), 3-7

יצחק לבני, "היש לעברית דקדוק?", מולד ג (תש"ט), 293-302

יצחק לבני, מקרה כתבו ולשון כתבניתה, תל-אביב תשכ"י

שלמה מורג, "לשון ואסתטיקה בעברית בת ימינו", מולד 250 (תש"מ), 81-90; נדפס גם באוסף:

עברית בת זמןנו - מחקרים ועיונים, ירושלים תשמ"ח, 732-741

יעקב מנצור, עיקר וטפל בתיקוני לשון, חיפה תשל"א

רפאל ניר, "מה בין שימוש נורטטיבי לבין שימוש קביל'", עיונים בבלשנות ובسمיותיקה - קובץ מאמרים לזכרו של מרדי כ-אשר, ירושלים, 36-46

רפאל ניר ונתן נחמיאס, מדריך ביבליוגרافي להוראת הלשון העברית, ירושלים 1975

תמר סובין, "שימוש, נורמה, תיאוריה וקונציה", הד האולפן החדש תשנ"ט, 27-35

ראובן סיון, בהתחדש לשון, משרד הביטחון, 1973

עמוס עוז, "הרהורים על השפה העברית: למה רגשו גויים, איזן בטון, גלייל, דיין ורבי", באור התקכלת העזה, 29-26, 1979, יפה פינברג-אלמוני, "תכנון לשון בתחום השפה העברית: דרכם ועקרונות", בלשנות עברית חפ"ש 13 (1978), 1-27, ברכה פישLER, "עגנון, ילון וטור הלשון: שיקולי הספר, הבלשן והפוסק בסוגיות הנורמטיביות", ספר רفال ניר, ירושלים תש"ס, 144-165, גלעד צוקרמן, "ישראלית שפה יפה", תל-אביב 2008 וראו מאמרי תגובה בערך "галעד צוקרמן" בוויקיפדיה.

יוסף קלזינר, "לשון חייה או גל של דוגמאות", לשוננו ו (תרצ"ד-תרצ"ה), 352-357, יוסף קלזינר, הלשון העברית לשון חייה, ירושלים תש"ט יעקב רבי, לשון בריאה, ירושלים תשנ"ד, חיים רוזן, "מה בין תכנון לשון לבן נורמטיבית?", עיונים בבלשנות ובסמיוטיקה, תשמ"א 44-51, חיים רוזן, "תהליכי לשון", לשוננו לעם ג (תש"ב) חיים רוזן, "על סטANDARD וNORMAL, על תהליכי וSEGMENTS", לשוננו לעם ד/א, ז, ח-ט (תש"ג) חיים רוזן, העברית שלנו: דמותה באור שיטות הבלשנות, תל-אביב תשט"ז חיים רוזן, עברית טוביה; עיונים בתחריר הלשון ה"נכונה", ירושלים 1966 רוביק רוזנטל (עורך), עברית עכשווי, פנים (כתב עת לתרבות, חברה וחינוך), מס' 7, הסטדרות המורים בישראל, 1998 (בעיקר: נתן זך - "על מצבה של העברית", רفال ניר - "תקינות פוליטית, לשון נקייה והזנית השפה", עמוס קינן - "העברית בורחת אל כפר העולם", רות אלמגור-רמן - "מאבא בנדייד ועדי שנקיין")

רוביק רוזנטל, הזירה הלשונית, תל-אביב תשס"א
רוביק רוזנטל, חדשות הלשון, תל-אביב תשס"ה
לשונית ערכיה" תחוכף רבים מאמרים ובו ממאמרים אתר - Reader.co.il

2. ספרי הדרכה בתיקון הלשון
יצחק אבנרי, יד הלשון, תל-אביב תשכ"ד
חימם אהרוןוביץ, עברית לכל רגע, חיפה תשל"ט יעקב בהט ומרדכי רון, ויקיק, תל-אביב תש"ג
שושנה בהט, למד לשונך - עליונים ומפתחות, האקדמיה לשון העברית, תשנ"ד
ס-סמדר ברק ורונית גDIS (עורכות), שפה קמה, לקט מתוך המדור "לשוננו לעם", עיתון הארץ תרצ"ג תש"ה (1944-1932), האקדמיה לשון העברית תשס"ט
אבा בנדייד והדסה שי, מדריך לשון לרדי ולטלוויזיה, רשות השידור, ירושלים תשל"ד
משה גושן-גוטשטיין, טור הלשון, הופיע בעיתון הארץ בשנים 1975-1955
מאיר גילון, מהא עצות בעניין לשון, משרד מבחן המדינה, ירושלים תשכ"ז
יצחק לבני, לשון כהلاقתה, ירושלים תשכ"ז
חנה מגיד, ילקוט תיקוני לשון, תל-אביב תשמ"א
ראובן סיון, לקסיקון דבר לשיפור הלשון, ירושלים ותל-אביב 1985
רחל סליג, "למד לשונך" סדרה חדשה, המזכירות המדעית של האקדמיה לשון העברית, תשנ"ד ואילך (עלונים 1-30 בנפרד, עלון 31 ואילך בתוך אקדמי - דיאנון האקדמיה לשון העברית)
אמציה פורת, המתרגם והעברית הנורמטיבית (עברית כהוותה 6), צבעונים. תל אביב 2014
יצחק פרץ, עברית כהلاقה, תל-אביב תשכ"ב
לאה צבעוני, עיינו ערך ערכיה, צבעונים תשס"ב
לאה צבעוני, עניינים כלליים (עברית כהוותה 1), צבעונים, מבشرת ציון 2009
לאה צבעוני, אמנויות הפיסוק (עברית כהוותה 2), צבעונים, תל אביב 2010
לאה צבעוני, כתיב בלי ניקוד (עברית כהוותה 3), צבעונים, תל אביב 2011
לאה צבעוני, סדר המילים ומבנה המשפט (עברית כהוותה 4), צבעונים. תל אביב 2012

לאה צבעוני, לתקנת הלשון (עברית כהו'יתה 7), צבעונים. תל אביב 2014
יעקב רבבי, שיחות על עברית, תל-אביב תשלי'ז
ברוך שסון, עברית מותקנת, תל-אביב 1989
החלטות האקדמיה בדקדוק, לשוננו לעם (תשס"ו) חוברת מיוחדת
החליטות האקדמיה בענייני תעתק, אתר האקדמיה, החלטות האקדמיה, על החלטות האקדמיה
(חוברת בדף - בהכנה)

3. ניסוח וסגנון

יצחק אבנרי, "תואר הפועל בעברית", לשוננו לעם יג/ד (תשכ"ב), 123-95
אורלי אלבק, "פוסקינות והגין הלשון : הילכו שנים ייחדי?", מים מדלי, שנותן המכללה הדתית למורים
ע"ש ליפשיץ 23-22 (תשע"א-תשע"ב) 245-271
שולמית אליצור, "הלשון כחומר בידי המשורר", לשוננו לעם נ/א (תשס"ז)
שושנה בהט, "על ענייני ניסוח או ניסוח ענייני", לשוננו לעם לח/ט-י (תשמ"ד)
אבא בנדייד, "יכיז סדר נושא נשוא", לשוננו לעם ט (תש"ח) [בשלושה חלקים]
אבא בנדייד, "لتקנת לשון העיתונים", לשוננו לעם טז (תשכ"ה), 248-226, 80-51
אבא בנדייד, "עברית שנשบทה בין הגוים", מאזנים כ"ז, חוברת ה-1 (1968)
יאיר בן-ח"ם, "סדר אינו שורד בעברית, על השורש שר"ד", במרשתת: il.co.articles:
זאב בן-ח"ם, "כיצד נשתמש במלת אלמלא (אלמל)", לשוננו יח (תש"ב-תש"ג), 30-27, 66; נדפס
גם בספר בלחמתה של לשון, האקדמיה לשון העברית, תשנ"ב, 417-423
'ברוך, "סדר נושא נשוא במשפטים הפותחים במלות אשר, ש, כה, מש, לכש", לשוננו לעם יט/ח
(תשכ"ח), 195-206

קרן דובנוב, "הצירוף "בעוד ש" בעברית חדשה", לשוננו לעם נ/ד (תשנ"ט), 184-189
קרן דובנוב, "הלכה ומנהג ב"עוז האקדמיה לציבור", אקדם 44 אדר תשע"ב, 7-6
קרן דובנוב ואורי מור, "בגלל שהוא ברת תוקף: שני פרטימ בעברית הקדומה ובעברית הנחשבת בלתי-
תקנית, העברית ס (תשע"ב), 99 - 121.
רבקה הלו, "תארים חופשיים ותארים בלתי חופשיים בעברית החדשה", מחקרים בלשון ה-1, 521-536

דן טאובה, "על צירופי שם עצם + שםתואר גזר שם בעל סופית בעברית בת ימינו", שי לח"ם ר宾,
32-17

חיים כהן, "סכלות ז/או איוולת", לשוננו לעם לב/א (תשמ"א), 14-3
חיים א' כהן, "רכבים ונשקים וכיוצא בהם", אקדם 31, אדר תשס"ז, 6-7
עירית מאיר, "בעקבות 'שמונה בעקבות אחד': בחירות לשוניות בעריכה עצמית", העברית וஅחותיה, ח-
ט, (תשס"ח-תשס"ט), 205-218, במרשתת:
[\(http://sandlersignlab.haifa.ac.il/html/html_eng/irit_final.pdf\)](http://sandlersignlab.haifa.ac.il/html/html_eng/irit_final.pdf)

אהרן מירסקו, "ה"א החיצזה", לשוננו כב (תש"ח), 109-107, 266
מרדכי מישור, "بعد יעל ידי", לשוננו לעם מט/ד (תשנ"ח), 192-193
מרדכי מישור, "סדר המושאים יאות", ילו", לשוננו לעם מה/ד (תשנ"ד), 147-156
רפאל ניר, "למעמדה של נורמה לשונית בעברית בת ימינו, חלקת לשון 38-37 (תשס"י)
ניסן נצר, תרגילי הבעה מלשון היום-יום, א' רובינשטיין, ירושלים 1975
ניסן נצר, "העברית בצל הלעז", לשוננו לעם מז/ג (תשנ"ז), 132-138
תמר סובין, "שימוש, נורמה, תואריה וקוגניציה - המקרה של 'לגבוי'", הד האולפן החדש תשנ"ט,
35-27

תמר סובין, "שירותי נעמי שמר - קשיי היכר סגנוניים", לשוננו לעם נ/ג (תשס"ז)
אמציה פורת, "המנגינה בפסקוק העברי", מאזנים לב/ב (תשל"א)
אמציה פורת, "כצורתו, כתוכנו וכיפוי: המתרגם והעברית הנורמטיבית", לשוננו לעם מז/ג (תשנ"ז),
117-97

אמציה פורט, "כלל חד גדי (בין מוקדם ומאוחר לחיבור ולזקיקה בלשון העברית)", מازנים לג/ג-
(אב-אלול תשלי"א)

אוריאל פרנק, "חומרות, הידורים ושיבושים בלשון העברית: על תיקוני שגיאות ועל שגיאות מתקנים",
מים מדלי, שנותן המכלה הדתית למורים ע"ש ליפשיץ 22-23 (תשע"א-תשע"ב) 320-273
יצחק פרץ, "לדרci ההdagsha בעברית החדשה", לשוננו כו (תשכ"א), 124-118
יצחק פרץ, "מקומו של הכנוי המוסב במשפט היזקה", לשוננו כד (תש"ג), 237-232
יצחק פרץ, דיקי סגןון, י' שרברק, תל-אביב תשכ"ג
מנחם צבי קדרי, "פלה שימושו יהיה תלוי", לשוננו לעם מד/א (תשנ"ג), 21-27
ארנה רינט, "הספרת נשארה מאחרו: על עיבודו מחדש של 'שמונה בעקבות אחד'", לשוננו לעם
מח/ב (תשנ"ג), 69-65
על רשי, "על תרומתה של נעמי שמר לעיצובו הלשוני של הזמר העברי", לשוננו לעם נ/ג (תשס"ג)
אורה שורצולד (רוזציג), "בין השנה שעברה לשנה הבאה", העדר "דוע והשמטה ב"ת, חלחת לשון
38-37 (תשס"ה)

4. על מבנה הסמיכות

יצחק אבנרי, יד הלשון, עמ' 421-430, 570, 430-602, 604-604
משה אזר, "תחושא הזירות בדוחת הממשלה את הבעיה", בלשנות עברית חפ"שית 16 (1980), 11-5

אבא בנדייד, לשון מקרא ולשון חכמים, כרך ב, עמ' 460-469
א' בנדייד, "תוואר לעומת סמיכות", בתוך 'لتקנת לשון העיתונים', לשוננו לעם טז (תשכ"ה) 79-75
אבא בנדייד והדסה שי, מדריך לשון לרדי וטלזיה, 168, 229-230
דנה טובה, "על צירופי שם עצם + שם תוואר בסופית -", שי לח"ם רבין: אוסף מחקרי לשון,
אקדמון, תשנ"א, 117-132
מאיר מdn, "תיקוני לשון: שימושים בשימוש הסמיכות", לשוננו לעם ב/ג (תש"י), עמ' 23-27
יצחק פרץ, עברית כהילה, 144-157
ח'ים ב', רוזן, עברית טוביה, תשל"ז (קטעים - לפי המפתח ועוד)
יהודית רוזנהייז, "שרשרת סמיכות בעברית החדשה", לשוננו נג (תשמ"ט), 93-105
יצחק שלזינגר ודוריית רביב, "הסミニות ההפוכה בעברית החדשה: עודפות או קיימן עצמאי?", בלשנות
עברית 43 (תשנ"ח), 85-97

5. מילונים ומילומת

א. מילונים עבריים כלל"ם

אברהם אבן-שושן, המילון החדש, המהדורה המשולבת, תשנ"ז (5 כרכים)
שושנה בהט ומרדי מישור, מילון ההואה - מילון שימושי לעברית התקנית, תשנ"ה (כרך אחד)
יעקב שוויקה (ראש המערכת), רב מילים - המילון השלם לעברית החדשה, תשנ"ז (6 כרכים); מהדורות
אינטרנט
איתן אבניון, מילון ספר, מילון עברית-עברית מרוכז בשיטת ההואה, 1997 (כרך אחד)
איתן אבניון, מילון ספר, מילון עברית-עברית אנציקלופדי בשיטת ההואה, תשנ"ט (7 כרכים)
יעקב כנען, אוצר הלשון העברית לתקופותיה השונות, תש"ג-תשמ"ט (18 כרכים)
אליעזר בן-יהודה, מלון הלשון העברית הישנה והחדשנה, 1908-1959 (16 כרכים + המבוא הגדול)
מאיר מdn, מאלף עד תנו - מלון עברי שימושי, תשל"ג (מהדורה מותקנת) (כרך אחד)

ב. מילונים דו-לשוניים

מילון אנגלי-עברית-אנגלית: מילון אלקלעי, מילון מגידו, מילון ענבל
מילוניות אלקטронיות
מילונים דו-לשוניים לשפות אחרות

ג. מילונים למילים לועזיות
דו פינס וקפאן פינס, מילון לועזי עברי המורחב, תשל"ד (שני כרכים)
ראובן אלקלעי, לקסיקון לועזי-עברי חדש, מסדה, 1967 (מהדורה ראשונה)
לקסיקון לועזי-עברי שימושי, הוצאת פרולוג, 1992
לקסיקון לועזי-עברי, הוצאת פרולוג, 1996 (שני כרכים); 2006 (כרך אחד)

ד. לקסיקונים מקצועיים
מילוני האקדמיה (לדוגמה: מילון למונחי רפואי [תשנ"ט], המילון למונחי הבינה המלאכותית [תשנ"ז],
המילון למונחי הפסיכולוגיה [תשנ"ד])
• לקסיקונים בנושאים מנושאים שונים
- מאגר המונחים של האקדמיה באינטרנט - *hebrew ;il.ac.huji.terms-hebrew*
il.ac.huji.ac
ה. ארגונים (ארגוני)
נחום סטוצ'קוב, אוצר השפה העברית, תשכ"ח
ח' רבין וצ' רדא, אוצר המילום, תש"ל (מהדורה ראשונה)
מילון חזות עברית-אנגלית (נוסח עברי: ברוך ישראל ורימונה גרשון), כרטא, תשנ"ב
איתן אבניון, מילה במילה - אוצר המילים הנרדפות ניגודים ושודות סמנטיים, תש"ס

ו. מילונים לעברית המדוברת
רפאל ספן, מילון הסLANG הישראלי, תשכ"י
דו בן-אמוץ ונתייה בנ-יהודה, מילון עולמי לעברית המדוברת (מילון אחול מנוקי..., כרך א), תשל"ב
ד' בן-אמוץ ונ' בנ-יהודה, מילון אחול מנוקי לעברית המדוברת, כרך ב, תשמ"ב
לקסיקון הסLANG העברי והצבאי, הוצאת פרולוג, 1993

ז. מאמרי
אליעזר גליינט, "לשיטות המילונאות במילון אבן-שושן - נורמטיביות ודסקרייפטיביות", מחקרים בלשון ב-
ג, ירושלים תשמ"ז, 409-399
ראובן מירקין, "על מילון עברי שימושי בכלל ועל 'מילון ההווה' בפרט", לשונו לעם מוד (תשנ"ה),
165-143
מרדכי מישור, "סוגיות מדעית בהכנת מילון שימושי", פרקים בעברית לתקופותיה - אוסף זיכרונות
לשושנה בחת, אסיפות ומבואות ב, האקדמיה ללשון העברית, תשנ"ז, 272-265
מרדכי מישור, "מה בין מילון מדעי למילון שימושי", בלשנות חפשית 24 (תשמ"ז), 74-69
מרדכי מישור, "מילון ההווה" - מושלחן העורכים אל מדף המורים", חלקת לשון 27 (תשנ"ט), מכללת
ליאנסקי לחינוך,
123-119
מנחם צבי קדרי, "מה נכלל ומה לא נכלל במילון הלשון העברית של ימיןו", ספר רפאל ניר, ירושלים
תש"ס, 400-390
יעקב רביה, "על אברהם אבן שושן ומפעלו", לשון בריאה, ירושלים תשנ"ד, 309-311

8. חידושים מילים
ארי אבנر, "איך אומרים זאת בעברית?" (הרהורים וערעוריהם על "מילות האקדמיה"), פרקים בעברית
לתקופותיה (אסופת זיכרונות לשושנה בחת), אסיפות ומבואות ב, תשנ"ז, 229-223
ארי אבנר, "הלווזות החדשניים", לשונו לעם מג (תשנ"ב), 150-147
צ'חן אבניו, יד הלשון, תל-אביב תשכ"ד, "חדשים טובים ונחוצים", 174-172; "חדשים יתרים

- וטוביים", - 174-175; "חודשים יתרים ורעים", 176-175; "חודשים נפלטים ונקלטים", 183-185; "חודשים שבמלונים", 187-189; "חודשי המחבר", 189-187; "משמעות מעתים", 367-368; "משמעות מתרחבים" 371-373; "משמעות שאלים", 371-373. עוזי אורנן, "על יצירת שרים חדשים ועל כמה מילים מחודשות", לשונו לעם כ/ט (תש"ג), 254-267 (בעיקר מ-261). עוזי אורנן, "האנגלית מבعد לעברית – על סדר המילים במשפט", לשונו לעם נא-גב/א (תש"ס) תשס"א עמ' 31 ואילך.
- רות אלמגור-רמן, "הלווחית בעברית", זמן אוויר – מגזין עובדי רשות השידור, גיליון 2 (אפריל 2000), 15, 25 רות אלמגור-רמן, "המשchan כמשל – יחסינו הגומלין בין השידור לדיבור", זמן אוויר – מגזין עובדי רשות השידור, גיליון 3 (וולי 2000), 6, 30. שושנה בהט, "דרכה של האקדמיה ללשון העברית בחידושים מילימ", לשונו לעם לח/ט-י (תשמ"ג) שושנה בהט, "שתי גישות לחידושי לשון", עם וספר א (סדרה מחודשת), בטאון ברית עברית עולמית, תשמ"א, 33-38. משה בר-אשר, "על ח:rightות המילים בוועד הלשון ובאקדמיה ללשון העברית", לשונו לעם מז (תשנ"ז), 18-3 רונית גדייש, "האקדמיה וציבור דוברי העברית", לשונו לעם מט/ב (תשנ"ח), 64-58. מيري הורביץ, "דבר העורכת" סעיף ב, חלקת לשון 23 (חורף תשנ"ז) בנימין הרשב, "מסה על תחיית הלשון העברית", אלף"ם 2, תל-אביב תש"ז, 9-54. יגאל ניר, "חידושים מילימ בעברית", קובץ לשנת הלשון – לשונו לעם מא (תש"ז), 254-258 רפאל ניר, דרכי היצירה המילונית בעברית בת-זמןנו, האוניברסיטה הפתוחה, תשנ"ג חיים ר宾, "תרגום השאלה ככוח יוצר בלשון", לשונו לעם כ/ט-י (תשכ"ט), 278-272. אמנון שפירא, "לשונות במגע", קובץ לשנת הלשון – לשונו לעם מא (תש"ז), 301-287.

7. כתיב

כללי הכתב חסר הניקוד והדיאינים בוועד הלשון ובאקדמיה ללשון
כללי הכתב חסר הניקוד (עם כללי הפיסוק החדשין), לשונו לעם, מהדורות מתוקנות עם מפתח הכתב, טבת תשס"ב
מהדורות קודמות: תשנ"ז, כללי הכתב חסר הניקוד, לשונו טז (תש"ח), 82-89, עם הקדמה מאת ז'
בן-ח'ים; כללי הכתב חסר הניקוד, לשונו לעם ט (תש"ט) (חויבת מיוחדת), עם הקדמה מאת נ"ה טור
סיני; כללי הכתב חסר הניקוד, לשונו לעם כא/ו (תש"ל); הצעת כללי הכתב, לשונו יא (תש"א
תש"ב), 232-242.

אספת ועד הלשון בסוכות תש"ד, לשונו יב (תש"ד), 198-239.
אספת ועד הלשון בל"ג בעומר תש"ד, לשונו יג (תש"ה), 71-94.
מתוך הקדמה ועד הלשון, לשונו לעם א/ט (תש"ט), 11-13.
כתב מלא או חסר, פרוטוקול מסימפוזיון שנערך מטעם המזכירות המדעית הפדגוגית של משרד החינוך
והתרבות, מיום ד' בחשוון תש"ך, בהוצאת אוצר המורה, תל-אביב תשכ"א
דיינים על הכתב במליאת האקדמיה, זיכרונות האקדמיה ללשון העברית ט (תשכ"ב), 64-119; י-יא
(תשכ"ג-תשכ"ד), 103-185, 116-103; יד (תשכ"ז), 41-59, 76-85; טו (תשכ"ח), 62-79; יט-כ
(תשל"ב-תשל"ג) 106-103; כא-כד (תשל"ד-תשל"ג), 34, 251-252; כח-ל (תשמ"א-תשמ"ג),
לא-לד (תשמ"ד-תשמ"ג), 223-224; לא-לד (תשמ"ד-תשמ"ג).

קטיע דיוונים על הכתב, ליקיט יוסף עופר, לשונו לעם מג/ה (תשנ"ב), 183-194.
החלטות ועדת הדקذוק בעניין כתיב מילים מסוימות, לשונו לעם מג/ה (תשנ"ב), 198.

מילונים לככתב חסר הניקוד
ש' בהט, מילון הכתב חסר הניקוד, ירושלים 1977

מאמריהם

עווזי אורנן, "אחוור ועיבוד מידע עברי באותיות לטיניות", קובץ הרצאות (הכנס הארץ ליעבוד נתונים), בעריכת יוסף מונטנה, חיפה תשל"ז

עווזי אורנן, "נקודות מוצא חדשות לכלי הכתב ללא מנוקד", לשונוו לעם מג'ה (תשנ"ב), 169-174

עמנואל אלון, העברית הכתובה הבלתי מנוקדת, אוניברסיטת בן-גוריון, תשנ"ה

שושנה בהט, "הכתב חסר הניקוד והוראות: דברי פתיחה", לשונוו לעם מג'ה (תשנ"ב), 163-164

שושנה בהט, "והפעם: סדר נשים", לשונוו לעם מב'ג (התשנ"א), 115

שושנה בהט, "להוראות כללי הכתב חסר הניקוד", לשונוו לעם מג'ה (תשנ"ב), 182-178

ח'ים בלצן, "הдежיפות בשימושם של כללי הכתב", לשונוו לעם מד'א (תשנ"ג), 32-28

זאב בן-ח'ים, "הכתב והוראות בבית הספר", לשונוו לעם יא'ב (תש"ר), 58-35

זאב בן-ח'ים, "על עסקי הכתב", במלחתה של לשון, האקדמיה ללשון העברית, תשנ"ב, 227-227

משה גוטשטיין, "מה נכון ללמידה מושונן של מגילות ים המלח: הכתב וההיגי", לשונוו לעם ב/ח-ט (תש"י), 9

ורנר וינברג, תיקון הכתב העברי, ירושלים 1972; בעיקר פרק 4 - "הצעות לשיטות כתיב חדשות"; סעיף 4.4 "כתיבת עברית באותיות רומיות" (בן-אב", ז'בוטינסקי, אבנור, אורנן, רטוש); ראו שם

רשימהביבליוגרפיה

נ"ה טורטשינר, "לשאלת הכתב העברי", לשונוו ' (תרצ"ט-ת"ש), 261-257

מלכה מוצ'ניק, "כללי עזר ללימוד הכתב חסר הניקוד", לשונוו לעם מג'ה (תשנ"ב), 177-175

יעקב מנצור, עיונים בלשונו של שי' עגנון, תשכ"ז (בעיקר: הכתב המלא והכתב החסר; שאלות כתיב אחריות) [סימנת-ב-א' או ב-ה'; מלה מטיפוס נתנו]

תמר סוברן וזהר לבנת, "תאורית פועל בעברית החדשה", בלשנות עברית 43, טבת תשנ"ח, 52-43.

יסוף עופר, "كيف מוצטטים מן התנ"ך: כתיב", לשונוו לעם מב'ב (התשנ"א), 58-57

יסוף עופר, "כללי כתיב חד-משמעותי", לשונוו לעם מג'ה (תשנ"ב), 197-195

הדר פרי, סימני קווים, אחר תפוז תרגום ועריכה, 2012

<http://hadarperry.wordpress.com/2012/03/14/%D7%A1%D7%99%D7%9E%D7%A0%D7%99-%D7%A7%D7%95%D7%95%D7%99%D7%9D/>

גד בן-עמי צרפתி, "עוד על הכתב חסר הניקוד", לשונוו לעם מה'א (תשנ"ד), 18-16

יסוף קלוזנר, "כתב מלא או חסר?", לשונוו ' (תרצ"ט-ת"ש), 256-251

ח'ים רבין, "על הכתב בספרוני ישר", מאזנים ' (תש"ר), 74-73

על כתיב מלא וניקוד

אבא בנדייד, "כתב מלא החל מכיתה א'", לשונוו לעם יד (צע) (תש"ט) [תיקוד על כתיב מלא]

אבא בנדייד, "שתי תשיבות למורי ניקוד וכתיב", לשונוו לעם י-ח-ט (תש"ט), 242-235

אבא בנדייד, "כתב אחד לבן-שבוע ולבן-שבעים", לשונוו לעם יא-ד-ה (תש"ר), 142-130

ישראל יבין, "כלום יש אסמכתה לכתב מלא בטקסט מנוקד", לשונוו לעם יא'ג (תש"ר), 72-67

يهושע בלאו, "הרהורים על שיטת הכתב 'הדקוק'", לשונוו לעם מג'ה (תשנ"ב), 168-165

8. פיסוק

כללי הפיסוק החדש, כללי הכתב חסר הניקוד, לשונוו לעם, מהדורה מתוקנת, איר תשס"ב

מהדורות קודמות: תשנ"י, כללי הפיסוק, לשונוו ' (תרצ"ט-ת"ש), 241-250; כללי הפיסוק, לשונוו יב

(תש"ג-תש"ד), 252-263; כללי הפיסוק, לשונוו לעם ז'ב (תשט"ז);

דיאונים על הפיסוק, זיכרונות האקדמיה, כרך לח-لت-ם (לשנים תשנ"א-תשנ"ב-תשנ"ג), האקדמיה

לلغות העברית, תשנ"ה, ישיבות 199, 201, 202, 204, 230, 204, 202, 201, 199

- עוזי אורן, "נשימה תחביר וקצב", לשונו לעם מד/א (תשנ"ג), 174-178
 עלי איתן, "על שימוש הלועאי משפט הזיקה", לשונו לעם ד/ב (תש"ג), 3-8
 דן אלמגור, סימני משורר, לשונו לעם מד/א (תשנ"ג), 206-207
 שוננה בהט, "הפסיק", לשונו לעם מ/ד (תשנ"א), 154-155
 (רונית גדייש), "עוד על כללי הפיסוק", לשונו לעם מו/א (תשנ"ה), 35-42
 שמעון וגה, "מנין לנו סימני פיסוק", לשונו לעם מד/א (תשנ"ג), 193-195
 ידידה יצחקי, "אי-שימוש בסימני פיסוק בשירה - אמצעי להעמקת המשמעות", ביקורת ופרשנות, 22
 117, 139-139 (1986)
 אשר לאופר, "הפסקה בדיור רצוף ופיסוק", מחקרים בלשון העברית ובלשונות היהודים - מוגשים לשלהי מORG, בעריכת משה בר-אשר, ירושלים תשנ"ו, 277-294
 אהרן מירסקי, הפיסוק של הסגנון העברי, ירושלים תשל"ח
 אהרן מירסקי, "כיצד פוסקים", לשונו לעם מד/א (תשנ"ג), 179-182
 רפאל ניר, "סימני הפיסוק כמערכת תקשורת פארא-AMILOLIT - היבטים סמיוטיים והשת�性יות DIDAKTIOT", עיונים בחינוך 44-44 (1986), 207-217
 רפאל ניר, "על התפקיד של סימני הפיסוק בשירה העברית בת-זמןנו", בלשנות עברית 28-30 (תש"י), 149-149
 אמציה פורת, "על הפיסוק הנינוח", לשונו לעם מד/א (תשנ"ג), 183-186
 יוסף עופר, "בין טעמי המקרא לסימני הפיסוק", לשונו לעם מד/א (תשנ"ג), 186-192
 יוסף קלוזנר, "סימני פיסוק בעברית", לשונו ט (תרצ"ח), 123-127; לשונו לעם ז/ב (תשט"ז), 32-32
 בעז שכבי, "פיסוק בזמןנו", לעגנון שי, ירושלים תש"ט, 281-288
9. תעתקים ומילים לועזיות
 א. החלטות האקדמיה ללשון העברית ודינונים במליאת האקדמיה
 כללי התעתיק מכתב עברי לכטב לכטב לאטיני
 כללי התעתיק מלועזית לעברית
 כללי התעתיק מערבית לעברית, בתוך החלטות בדקdock, תשנ"ה, סעיף 9
 כתיבתן, הטעםתן וצורתן של מילים שאלות; ניקודן של מילים לועזיות בלשוננו, בתוך החלטות בדקdock, תשנ"ה, סעיף 7-8
 דינונים על התעתיק מכתב עברי לכטב לטיני, זיכרונות האקדמיה, כרך א-ב (תש"ד-תשט"ז), ישיבה ט', י'א; כרך ג-ד (תשט"ז-תש"ז), ישיבה י'ב, י'ג, י'ד, ט'ז, ט'ז
 דינונים על התעתיק מלועזית לעברית, זיכרונות האקדמיה, כרך ז (תש"ל), ישיבה צ'ג, צ'ג, צ'ג, צ'ח;
 כרך יט-כ (תשל"ב-תשל"ג), ישיבה ק'ז, ק'ח; כרך כא-כד (תשל"ד-תשל"ז), ישיבה קכ'ג; כרך ל"א-ל"ז (תשמ"ד-תשמ"ז), ישיבה קע'ג, קע'ח-ק'פ, קפ"א-קפ"ב

- ב. מאמרם
 עלי איתן, "מלועזית לעברית (ה)", [לביצוע סה], לשונו לעם ב/ה (תש"י), 18-23
 שוננה בהט, "איך אומרים בעברית DNA?", לשונו לעם מ/ה (תשנ"א), 194-196
 שוננה בהט, "לבטל את Q-O-". [מכتب תשובה], לשונו לעם מג/ג (תשנ"ב), 113-114
 זאב בן-ח'ים, "התעתיק", במלחמתה של לשון, האקדמיה ללשון העברית, תשנ"ב, 228-245
 זאב בן-ח'ים, "ניקוד מילים זרות", לשונו לעם מג/ג (תשנ"ב), 93-102
 (מאיר מדן), "כתב של מילים ממוצא אירופי", לשונו לעם ב/ח-ט (תש"י), 42-47
 יוסף עופר, "התעתיק מערבית לעברית", לשונו לעם מג/ב (תשנ"ב), 74-76
 חיים פישרמן, "הויכוח בנושא מילים זרות בלשוננו", העברית וחוויתה - כתב עת לחקר הלשון העברית והיקתה ללשונות השמיות וללשונות היהודים, בעריכת יצחק אבישור, חיפה תשס"א, כרך א, עמ'

127-107.

גד בן-עמי צרפתி, "ברחובות ירושלים: שמות רחובות ותעתיקיהם הלועזיים", לשונו לעם מה/ג
(תשנ"ד), 134-132
אמנון שפירא, " לבטל את ה-Q-", [מכתב תשובה], לשונו לעם מג/ג (תשנ"ב), 115-114

10. ראש תיבות

ח'ים רוזן, "תהיליכי לשון: אותיות", לשונו לעם ג/ו (תשנ"ב), 19-15
ראובן סיון, "כתב השנה הבעל"ט - תש"ך", לשונו לעם י/ה-ו (תש"ט), 176-175
ראובן סיון, "תש"ך עדיף!", לשונו לעם י/ח-ט (תש"ט), 248-242
דוד תמר, "תש"ך ולא תש"כ", לשונו לעם י/ח-ט (תש"ט), 249
הערת המזרירות המדעית, לשונו לעם י/ח-ט (תש"ט), 250
למד לשונך - עלונים ומפתחות, לפי המפתח

חומר לקריאה נוספת:
"נתן בשיעורים".

הערכת הקורס - הרכיב הציון הסופי :

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 0 %
הרצאה 0 %
השתתפות 10 %
הגשת עבודה 50 %
הגשת תרגילים 40 %
הגשת דוחות 0 %
פרויקט מחקר 0 %
בחנים 0 %
אחר 0 %

מידע נוסף / הערות:
אי